

אמר רבא: אם היה מכיר את חשבון הימים מיום שיצא מן הישוב, עושה מלאכה בכל אותו היום, כי ודאי לא יצא בשבת. אבל יום שלאחריו דינו כשאר הימים, כי קורה לעתים שיוצא בערב שבת, אם נמצאת שיירה אז.

אם באותו יום שלפי חשבוננו הוא ודאי חול, יכול לעשות בו מלאכה שתספיק לו לכל ימות השבוע — חייב לעשות כן, ואסור לו לעשות מלאכה בשאר הימים (ריטב"א. וכן כתבו הפוסקים).

דף ע

צח. א. העושה מלאכות הרבה בשבת אחת בהעלם אחד, בודון שבת ובשגגת מלאכות — מה דינו, ומניין?

ב. המבעיר אש בשבת בודון או בשגגה — מה דינו?

ג. העלם שבת והעלם מלאכות בידו — מה דינו?

א. העושה מלאכות הרבה וידע שהיום שבת ושגג במלאכות — חייב חטאת על כל אב מלאכה ומלאכה [ואינו חייב על אב ותולדתו או על שתי תולדות של אב אחד — מלבד לרבי אליעזר]. ואף על פי שכולן אסורות משום 'לאו' אחד, דרשו חכמים חילוק מלאכות מן הכתובים; רבי נתן: לכך יצאה הבערה מכלל המלאכות, (לא תבערו אש בכל משבתים), ללמד על הכלל כולו, מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבים עליה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה חייבים עליו בפני עצמו.

רבי יוסי: ועשה מאחת מהנה — פעמים שחייבים אחת על כולן ('הנה שהיא אחת' — שגגת שבת וזדון מלאכות), ופעמים שחייבים על כל אחת ואחת ('אחת שהיא הנה') — בודון שבת ושגגת מלאכות. שמואל (קבל מרבותיו לדרוש כך, שלא כרבי יוסי ורבי נתן. תוס'): מחלליה מות יומת — התורה ריבתה מיתות הרבה על חילול אחד, ואם אינו ענין למזיד [שהרי כבר נאמר כל העשה בו מלאכה יומת] תנהו ענין לשוגג, ו'יומת' — בממון, שחייב להרבות בקרבנות.

א. יש מי שאומר שלדעת איסי בן יהודה אין דין 'חילוק מלאכות' באחת מל"ט מלאכות (ע')

רא"מ הורביץ לעיל 1).

ב. בכלל 'חילוק מלאכות' — כשעושה פעולה אחת שיש בה שני אבות מלאכה, כגון חותך

דבר המצמיחו ומגדלו (ע' רמב"ם שבת ה, ד. וע"ע במקור הדין, בקרית ספר שם; שו"ת שבט הלוי ח"א

קכ וח"ז צו).

ב. לדברי רבי יוסי, יצאה הבערה מכלל המלאכות לדונה במלקות ולא בכרת ובסקילה (רש"י) ולא בקרבן

— בשוגג. וכן סובר שמואל. ולדברי רבי נתן, דין הבערה כדין שאר המלאכות. (וכן הלכה. רמב"ם

שבת ז, א).

א. יש מי שצדד (דלא כרש"י כאן ובפסחים ה:), שלרבי יוסי אמנם אין עונש כרת בהבערה אלא

לאו, וממילא אין בה קרבן בשוגג, אבל סקילה יש בה (עפ"י אור שמח סנהדרין יח).

ב. בשו"ת חות יאיר (קלב) כתב שלרבי יוסי, כשם שהבערה ללאו יצתה, כן גם כיבוי, אין

בה מיתה וקרבן. וכבר העירו שבתוס' ישנים (כ:): מבואר להפך (ע"ע 'הר צבי' כאן).

ג. רבא שאל מרב נחמן: העלם זה וזה (= שבת ומלאכות) בידו — מהו? (וכשיודע עיקר שבת ונעלם ממנו שהיום שבת. רש"י. או כגון ששכח כל מלאכות שבת אבל יודע שיש איסור מלאכה בשבת, ואם יזכירוהו שזו מלאכה אסורה — יפרוש. עפ"י תוס' ורמב"ן), האם חייב חטאת על כל מלאכה ומלאכה או אחת על כולן. והשיב רב נחמן שאינו חייב אלא אחת. ורב אשי חילק בין אם היה פורש (אילו הזכירוהו) משום שבת או משום מלאכות.

ר"י פרש שרב אשי לא פשט הספק לגמרי אלא רק באופנים מסוימים, שעיקר שכחתו היתה בשבת או עיקר שכחתו היתה במלאכות, ואילו הזכירוהו אחד מהם בלבד — היה פורש. ואולם אם שניהם שכוחות בשוה — עדיין נשאר הספק.

ולדעת הרשב"א (בתוס'), אילו היה פורש מהזכרת השבת לבדה — אינו חייב אלא אחת. אבל אם לא היה פורש אלא בהזכרת המלאכות — חייב על כל אחת ואחת.

ויש מפרשים דברי רב אשי, שהכל תלוי בידיעה האחרונה המביאתו לידי חיוב קרבן (עפ"י תוס' שבועות יט. ועוד).

רבינא חלק על רב אשי והסיק שאין הפרש ממה היה פורש (ואף אם עיקר שכחתו היא משבת או ממלאכות — לא שנא. תוס'). לפרוש רש"י סובר רבינא כרב נחמן, שאינו חייב אלא אחת. (כן פרש הריטב"א בדעת רש"י. וכן פרש הנצי"ב. ע"ש. ואולם המהרש"א פרש שנשאר הדבר בספק, ואינו מביא אלא אחת משום חשש חולין בעזרה. וב'חדושי הר"ן' מובאים שני הפירושים). ולפרוש התוס' — לרבינא נשאר הספק בעינו.

י"מ שבכלל 'העלם זה וזה בידו', כאשר סבור שכל ל"ט המלאכות מותרות, הגם שהוא יודע שיש איסור מלאכה בשבת, וכגון שחושב על דבר המותר, שהוא אסור משום 'מלאכה', או שאינו נותן דעתו מהן המלאכות שאסרתן תורה (עפ"י רמב"ן; 'חדושי הר"ן'; חדושי הנצי"ב).

דפים ע — עא

צט. כמה חטאות חייבים להביא במקרים דלהלן?

א. קצר וטחן בשגגת שבת וזדון מלאכות, וחזר וקצר וטחן בזדון שבת ושגגת מלאכות.
ב. קצר וטחן חצי גרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר וטחן חצי גרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות.

ג. אכל חֶלֶב [כזית / כחצי זית] וחלב בהעלם אחד או בשתי העלמות, בתמחוי אחד או בשני תמחויין.

ד. אכל חֶלֶב ודם בהעלם אחד או בשני העלמות.

ה. אכל שני זיתי חֶלֶב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני.

ו. אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על אחת מהם, וחזר ואכל כזית חלב בהעלמו של שני.

ז. אכל כזית ומחצה חלב ונודע לו על כזית וחזר ואכל כחצי זית אחר בהעלמו של שני.

א. קצר וטחן בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר וטחן בשגגת מלאכות וזדון שבת —

נודע לו על קצירה וטחינה של שגגת שבת, והפריש קרבן אחד על שתיהן, וחזר ונודע לו על קצירה וטחינה של שגגת מלאכות — לאביי ורבא (לאחר שחזר בו), נפטר בקרבן זה על הכל, שקצירה גוררת עמה קצירה, וטחינה גוררת טחינה, שהרי לא נודע לו החטא בין קצירה לקצירה ובין טחינה לטחינה. [לדעת רבי יוחנן (ויתכן אף לריש לקיש), הפרשת הקרבן מחלקת החיובים, ועל כן צריך להביא מלבד הקרבן הראשון, עוד שני קרבנות על קצירה וטחינה שבהעלם המלאכות.